

Ускладнене речення

1 Однорідні члени речення.

2. Відокремлені члени речення.

Дієприслівниковий зворот

помилка	правильно	правило
Вітер сивіючи в лузі гривою сивою грає.	Вітер, сивіючи в лузі, гривою сивою грає.	Дієприслівниковий зворот відокремлюється комами незалежно від його місця в реченні.
Мандруючи горами, учасниками експедиції було зібрано колекцію рослин.	Мандруючи горами, учасники експедиції збрали колекцію рослин.	Дієприслівникові звороти не можуть вживатися в безособовому реченні.
Попрацювавши на різних тренажерах, спорт стане ще більш корисним.	Якщо працювати на різних тренажерах, це принесе більше користі.	Основна дія в реченні і додаткова, виражена дієприслівниковим зворотом, повинні стосуватися одного підмета.
<i>Весняний вітер нетерпляче зітхає, оббігаючи узлісся, та розвіваючи гілля плакучій березі.</i>	<i>Весняний вітер нетерпляче зітхає, оббігаючи узлісся та розвіваючи гілля плакучій березі.</i>	Кому між дієприслівниковими зворотами не ставимо, якщо вони з'єднані неповторюваним сполучником.
1) Дід сидів, склавши руки. 2) Марія працювала, не покладаючи рук. 3) Говорити, не переводячи духу.	1) Дід сидів склавши руки. 2) Марія працювала не покладаючи рук. 3) Говорити не переводячи духу.	Дієприслівникові звороти- фразеологізми, які стоять після дієслів, комами не виділяють.

1) <i>Ідуть, співаючи, дівчата.</i> 2) <i>Жінка сиділа, замислившись</i>	1) <i>Ідуть співаючи дівчата.</i> 2) <i>Жінка сиділа замислившись.</i>	Одиничний дієприслівник не виділяють комами, якщо він стоїть після дієслова-присудка і має значення обставини способу дії.
<i>Усі з радісним галасом, і випереджаючи один одного, побігли вітати переможців</i>	<i>Усі з радісним галасом і випереджаючи один одного побігли вітати переможців</i>	Не відокремлюються комами дієприслівникові звороти, якщо вони виступають однорідними членами речення з невідокремленими обставинами.

3. Звертання.

Звертання — це слово або декілька слів, що називають особу чи предмет, до якого звернена мова.

Звертання бувають поширені (складаються з декількох слів) і непоширені (складаються з одного слова):

Не журися, славно Україні. Слово, чому ти не твердая криця?

Звичайно у звертаннях використовується іменник у формі Кличного відмінка.

Звертання виділяються комами або знаком оклику.

Звертання не є членом речення.

4. Вставні і вставлені слова і конструкції.

Вставні слова і речення

Вставні слова і речення виражають особисте ставлення мовця до висловлюваної ним думки.

Вставні слова і речення не несуть нової інформації, вони лише певним чином оцінюють, уточнюють основне повідомлення. Наприклад, маємо інформацію: *Буде дощ.* За допомогою вставних слів і речень цій інформації, не змінюючи її, можна надати різних відтінків:

1. *Безумовно, буде дощ.*
2. *Здається, буде дощ.*
3. *Кажуть, буде дощ.*
4. *На жаль, буде дощ.*
5. *Майте на увазі, буде дощ.*
6. *Отже, буде дощ.*

У реченні вставні слова і речення:

- 1) виражають упевненість або неупевненість у тому, що повідомляється: *безумовно, безперечно, звісно, звичайно, справді, і справді, само собою зрозуміло, розуміється, певна річ, ясна річ, правду кажучи, сказати по правді, признатися, ніде правди діти, щоправда, смію запевнити, слово честі, я знаю, я певен, мабуть, може, а може, можливо, певно, напевно, очевидно, видно, здається, ймовірно, бува, сподіваюся, можна сказати, треба гадати, припустімо тощо;*
- 2) вказують на джерело повідомлення: *кажуть, як кажуть, каже, мовляв, повідомляють, за висловом..., за вченням..., на думку..., на мою думку, гадаю, по-моєму, по-вашому, пам'ятаю, чую, бачу тощо;*
- 3) виражають задоволення чи незадоволення мовця: *на щастя, на диво, на радість, на жаль, на сором, як на зло, як на лихо, як на гріх, нівроку, соромно казати, чого доброго, хвалити долю, нарешті тощо;*
- 4) привертають, активізують увагу співрозмовника: *чуєте, чуєш, знаєте, бач, бачите, погодьтесь, уявіть собі, майте на увазі, зверніть увагу, прошу вас, даруйте на слові, пробачте, між нами кажучи тощо;*
- 5) вказують на порядок думок, зв'язок між ними, спосіб висловлення їх: *по-перше, по-друге, нарешті, з одного боку, з другого боку, до речі, між іншим, крім того, а крім того, навпаки, отже, а отже, значить, таким чином, виявляється, власне (кажучи), наприклад, зокрема, взагалі, зрештою, так би мовити, одне слово, словом, коротше кажучи, повторюю тощо.*

Вставні слова і речення не є членами речення, тобто не відповідають на жодне питання в реченні.

Вставні слова і речення в усній мові не завжди виділяються паузами, але на письмі обов'язково відокремлюються парними комами, рідше — тире.

Вставлені слова і речення

Вставлені слова і речення вносять у речення побіжну чи додаткову інформацію. Вставлені слова і речення виділяють комами, тире, дужками.

У вставлених реченнях розділові знаки ставляться відповідно до загальних правил. У кінці їх крапка не ставиться, але може стояти знак оклику або знак питання.

Якщо вставлене речення вимовляється майже таким тоном, як і основне, то воно виділяється з обох боків комами.

1. *Звали нашого діда, **як я вже потім довідався**, Семеном. (О. Довженко.)*

Якщо вставлені слова чи речення вимовляються підвищеним тоном, то вони виділяються з обох боків тире.

1. *Є ж люди на землі, — **а то б не варто й жити**, — що крізь щоденний труд уміють і любити, і усміхатися, і мислити, й шукать. (М. Рильський.)*

2. *В щирім серці, в чесних грудях — **вірю, знаю!** — квіти є! (В. Симоненко.)*

Найчастіше вставлені слова чи речення вимовляються пониженим тоном. Тоді вони виділяються дужками.

1. *Далеко-далеко (**те знають хіба що лелеки**) розкидала доля киптарики і сіряки. (Б. Олійник.)*

2. *У затінках попід гінкою ліщиною (**рибалки тут щоосені вудлища собі ріжуть**) прозоро-зелені шпичаки конвалій, кропива з-під торішнього листя пнеться (Григор Тютюнник.)*

Ускладнене речення. Однорідні члени речення.

1. Однорідними членами ускладнено речення

- А За лісом сонце сходило і розсіювалося біле плетиво хмар.
- Б То зоря згасає, то меркне місяць у чорній млі.
- В Дерево переплелось вітами, кущі шипшини порозросталися.
- Г Хочеш їсти калачі — не сиди на печі.
- Д У небі то розгоряються, то погасають сліпучі ракети.

2. Однорідними підметами ускладнено речення

- А Любив дід гарну бесіду й добре слово.
- Б Кривда правду переборє, і від того бідним людям горе.
- В І Волги плин, і вітер подніпровський несуть веселі наші паруси.
- Г І день, і ніч, і тисячі ночей, спасибі вам за цю Шехерезаду.
- Д Нехай тендітні пальці етики торкнуться вам серце і уста.

3. Однорідними присудками ускладнено речення

- А Земля на тих полях була чиста, чорна і сита.
- Б Парк прикрашають статуї, фонтани, альтанки.
- В На ходу Соломія висмикувала стебло або корінь водорості.
- Г Почувся знадвору чийсь тихий, проте знайомий голос.
- Д Осінню, веселим падолистом дихнув на нас вітер.

4. Однорідними додатками ускладнено речення

- А Ось засиніла на небосхилі попруга, чи ліс, чи гори.
- Б Думки, надії і причали снів мені давно нічого не пророчать.
- В Весело й шумливо на вигоні за шахтарською слобідкою
- Г Люблю твій малиновий усміх і святкову розкриленість барв.
- Д Радіє і садок, і поле, і долина.

5. Однорідними обставинами ускладнено речення

- А Вітер в гаї нагинає лозу і тополю.
- Б Цілу ніч надворі виє хуга, плаче, деренчить в віконнім склі.
- В Ой не хочу хатки, ані сіножатки, ні ставка, ні млинка, ні вишневого садка.
- Г Окрім груш, слив, яблунь, тут росли дуби, клени й тополі.
- Д А фіолетово, а синьо при хаті півники цвітуть.

6. Тільки один ряд однорідних членів має речення

А То тут, то там прокльовуються пагінці картоплі, моркви, гарбузів, квасолі, динь.

Б Світло хвилями ллється з неба, сповняє повітря, несито пожирає тіні на землі, заганяє їх під дерева, кущі й гущину.

В Як мати любила робити і в городі, і в полі, і в лузі, і в лісі і тихо втішалася зробленим.

Г І коли доля раптом так жартує, що світло заступає чорна хмара, лише надія крила нам дарує і до життя у віру повертає.

Д І пада сніг лапятий, волохатий спокійно й величаво над селом.

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А Квітнуть вишні в моєму саду, пахнуть солодко, ніжно, тремтливо.

Б Народилося літо з дощів і холодних снігів, наполохало сіло в садочку під вишнею.

В І враз затремтіло молоде листя, зашамотіло, струсило з себе дощ самоцвітів.

Г Любіть травинку і тваринку, і сонце завтрашнього дня.

Д Часом наснитися синій барвінок, сивий полин і сум чебрецевий.

8. Правильно поставлено розділові знаки в реченні

А Ти ізнов мені снишся на стежці гіркої розлуки синім лугом, ромашкою, й птицею з канівських круч.

Б Представники обласної державної адміністрації зустрічалися, як із студентською молоддю, так і з робітниками на підприємствах.

В Малюк підстрибом опинився біля бабусі, заглянув у розтулені долоні і розгублено застиг: метелик лежав, і ледь ворухився.

Відокремлене означення

1. Поширене означення НЕ ТРЕБА відокремлювати комами в реченні (розділові знаки пропущено)

А І місяць травень буде гомонить рудим джмелем наляканим до краю.

Б Над луками залитими квітневою повинню холонув оранжевий вечір.

В Покрите хмарами сонце на сей день червоно вибилося з-за гори.

Г Дуби наповнені темінню стоять безшелесно в якійсь шляхетній величі.

Д Мої дні течуть тепер серед степу серед долини налітої зеленим хлібом.

2. Поширене означення НЕ ТРЕБА відокремлювати комами в реченні (розділові знаки пропущено)

А Зачарований прекрасним вечором я довго блукав понад берегом річки.

Б Світ до захмеління прекрасний розступався на всі чотири боки.

В Не відомий нікому сідаю на лавку слухаю і дивлюся.

Г Край моря сонце золотить укриті лісом гори

Д Обігріте й нагодоване затріпотіло пташенятко крильцями.

3. Поширене означення НЕ ТРЕБА відокремлювати комами в реченні (розділові знаки пропущено)

А Селища натомлено поринулі в сон спочивають у теплих обіймах ночі.

Б Легенький попілець підхоплений силою вогню злітав догори та розходився навколо.

В Найдовше сніг тримається в затінку або в присипаних листям чи землею ровах.

Г Застебнутий на всі гудзики він стояв справді як соняшник у цвіту і тішив мені очі.

Д Озеро оточене густими кущами та високими вербами було не широке а довге.

4. Поширене означення НЕ ТРЕБА відокремлювати комами в реченні (розділові знаки пропущено)

А Над озером стояв оповитий серпанком загадковості ранок.

Б На горах за шпилями вкритими лісом пишно горів вечірній світ сонця.

В Темна ніч напоєна степовими пахощами пропливала над Асканією.
Г Оперезане синьо-зеленим поясом на пагорбі стоїть місто-замок.
Д З себе краплі молодик отряс добре втерся хмаркою пухнатою і увесь порожевілий враз завис над хатою.

5. Поширене означення треба відокремлювати комами в реченні (розділові знаки пропущено)

А Наближається повний спеки й світла південь.
Б Хто це там оповитий в туман заховався за сиві каштани?
В Мечем і кров'ю писані кросворди ніхто уже повік не розгадає.
Г Шумлять білим цвітом налиті сади навесні.
Д Раз добром нагріте серце вік не прохолоне.

6. Відокремлене узгоджене означення вжито в реченні (розділові знаки пропущено)

А В обличчя вдарив свіжий день пізньої осені з веселим холодком з терпким подихом голих скверів з неласкавим сонцем.
Б Потім він танцював зі схожою на гречанку дівчиною з довгими косами у білій сукні на високих підборах.
В Подали чудовий торт з вишнями й горішками по біло-рожевому кремі з шоколадом по краях.
Г Невтомний розум людини втілений у корисний труд окрилює її й наповнює життя світлом.
Д Брянський з туго перетягнутим станом з білявою чуприною стоїть облитий сонцем.

7. Правильно поставлено розділові знаки в реченні

А Уже під захід сонця лелека натомлений за день, повернувся до свого гнізда, й обважнілий поринув у солодкий сон.
Б Уже під захід сонця лелека, натомлений за день, повернувся до свого гнізда, й обважнілий поринув у солодкий сон.
В Уже під захід сонця лелека, натомлений за день, повернувся до свого гнізда, й обважнілий, поринув у солодкий сон.
Г Уже під захід сонця лелека, натомлений за день, повернувся до свого гнізда й, обважнілий, поринув у солодкий сон.
Д Уже під захід сонця лелека, натомлений за день, повернувся до свого гнізда, й, обважнілий, поринув у солодкий сон.

Відокремлена обставина

1. Відокремлена обставина є в реченні.

А Хоч ідуть по Хрещатику люди щільно, як у черзі, майже притулившись один до одного, але я не бачив, щоб хтось когось копнув ногою, ударив ліктем або вилаяв.

Б Святиною-оберегом для української нації постає Тарас Шевченко.

В Храм задумано було звести за подобою візантійського собору, в якому хрестився Володимир.

Г Внутрішнім оздобленням Володимирського собору керував професор Київського університету Андріан Прахов.

Д Запрестольна Богородиця Володимирського собору - втілення безмежної материнської любові.

2. НЕМАЄ відокремленої обставини в реченні.

А Однією з прикрас Святих гір є пущі скумпії, що ростуть, звившись воедино, майже на голих крейдяних скелях.

Б Серед цих передоснов – традиції, закони предків і віра – ті святині, що, переходячи у спадок, не дають забувати, „чиїх батьків чиї діти”.

В І чи не на останньому ударі поминального дзвону нація, зібравши всю свою життєву енергію, послала у світ себе в образі й подобі Шевченка, заявивши: „Я єсть!”

Г Львів неповторний – ранковий чи вечірній, весняний чи осінній, сполосканий липневою зливою чи притрушений молодим сніжком.

Д Восени листя цієї рослини набирає незвичайно яскравого забарвлення, перетворюючи кущі на червоні багаття на білому тлі схилів.

3. Правильно розставлені розділові знаки в реченні.

А Історичні міста великі не тому, що завжди залишалися однаковими, а тому, що змінювалися, оновлялися, зростали навіть умираючи знову воскресали й возносилися з руїн і попелу.

Б Традиційний український костюм XVII–XIX століть суттєво змінився з часів Київської Русі зберігши при цьому основні етнічні та регіональні риси.

В Хіба вдалося нам, підрахувавши всі слова у творах Тараса Шевченка, виявити словниковий запас великого поета?

Г Греки-елліни їздили по науку в Єгипет знаючи, що в книгах єгипетських жерців заховано багато скарбів людської мудрості, почасти успадкованих від ще давніших цивілізацій.

Д Досягши власного розквіту культури греки стали вчителями для римлян, а потім Стародавній Рим став осередком освіти.

4. Правильно розставлені розділові знаки в реченні.

А Тільки в ту альтанку, що під старезним волоським горіхом в садку, не пускає його дикий виноград звившись тісно й щільно в одну зелену стіну.

Б Уже що не робить світло: і зайчиком плигає біля альтанки пробившись крізь листя горіха, і золотою сіткою падає на землю, і мигтить, і переливається, намагаючись присунутися ближче до темного закутка, – ніяк не може.

В Там на зеленій лавці, обкладеній дерниною сперши голову на руки, сидить білява панночка.

Г На щастя, панночка зриває листок виноградний, зробивши там маленьку шпарку в зеленій стіні.

4. Граматичну помилку допущено в реченні.

А Гуцули були красиві, танцюючи якийсь свій, нікому не відомий танець.

Б Виглядаючи у вікно, у мене злетів картуз.

В Переступивши поріг, Остап почув у кімнаті знайомий голос.

Г Дівчина тихо заспівала, сівши на ослоні біля печі й схиливши низько на груди голову.

Д Сонце, сідаючи за гору, мстилося на спочинок, як утомлені люди.

15. Дієприслівник не треба відокремлювати комами в реченні (розділові знаки вилучено).

А Хома не гаючись проінструктував їздових як їм належить триматись.

Б І налітавши зморена бджола відчує стебел плавні колихання.

В Цілий день вони працювали не покладаючи рук.

Г Старий підводиться і не прощаючись зникає десь внизу за курганом.

Д Із солом'яного дупла виритого в скирті обтрушуючись виліз Шовкун.

16. Одиничний дієприслівник ужито в реченні.

А У наші дні Києво-Могилянська академія розвивається, відроджуючи давні традиції.

Б Віста з Малушею, натомившись, загорнулись у шкури й лягли спати.

В У товаристві запорожців понад усе цінувалися сміливість, кмітливість, добре серце і, звичайно ж, почуття гумору, яким було пронизане все життя Січі.

Г Втративши кордон чи державність, народ завжди має можливість їх відновити, а мови не відновить ніколи: вона втратиться на віки вічні.

Звертання

1. В якому рядку поширене звертання (розділові знаки вилучено).

- А Діти ваша мова прекрасна.
- Б Роксолано Роксолано твоє ім'я мов дзвін.
- В Прощай прощай чужа моя людино.
- Г Слово чому ти не твердая криця що серед бою так ясно іскриться?
- Д За правду браття єднаймося щиро єдиний маєм правий шлях.

2. В якому рядку є речення з непоширеним звертанням (розділові знаки вилучено).

- А Зласкався доле над моїм народом.
- Б А не йдете чорні бурі і злі вітри на вечерю, то йдіть собі в безвість!
- В Прости мені моя правдива мати душі моєї синій чистовід.
- Г Тебе я слухала б довіку куме мій.
- Д Поклін тобі моя зів'яла квітко моя розкішна невідступна мріє!

3. В якому реченні правильно відокремлено звертання.

- А Ясні зорі, тихі води – то земля твоя мій сину.
- Б Україно молюся за мову, за божественну мову твою, і за вроду твою калинову, від якої добрішим стаю.
- В Біла хато писанко яскрава! Хто тебе таку намалював?
- Г Стара, похила батьківська хатино, завжди для тебе я – мала дитина.

4. В якому реченні неправильно відокремлено звертання.

- А Не хилися, явороньку, ти ще зелененький!
Не журися, козаченьку, ти ще молоденький!
- Б Держись, Хома, іде зима.
- В Засмійся, Матвійку, дам копійку!
- Г Язиче язиче лихо тебе кличе! Тільки те й робиш, що людей горбиш.
- Д Не літай, вороно, у чужі хороми!

5. Виберіть речення, у якому виділене словосполучення не є звертанням (розділові знаки вилучено).

- А А ще читайте книги *любі друзі* в них мудрість людська.
- Б Як не любити вас *літні ночі* за лагідне тепло і спокій?
- В Благословенні будьте *мудрі очі* що в серце дивитесь.
- Г *Веселі вітри* співають свою пісню безмежному морю.
- Д *Брати мої* пам'ятайте славних прадідів наших історію.

6. Звертання є в усіх реченнях, окрім (розділові знаки вилучено).

- А Земле Тобі на рану не висиплю солі.
- Б Зоре моя вечірняя зійди над горою.
- В А може зараз ти не в полі любий а десь у теплому гостиннім домі.
- Г Прийми ж цей спів хоч тугою повитий та новий хоч гіркий та вільний.
- Д Всю кров тобі Вітчизно готові ми віддати.

7. Звертанням ускладнено речення

- А Ходіть швидше сюди, не зволікайте.
- Б Любіть землю, политу кров'ю і потом батьків і дідів ваших, бережіть її.
- В Шануй і люби батьків своїх.
- Г Зоре моя вечірняя, зійди над горою.
- Д Всі думи і помисли, наслідки праці моєї – тобі.

8. Не ускладнено звертаннями речення.

- А Мово рідна, слово рідне, хто вас забуває, той у грудях не серденько, але камінь має.
- Б Співай же, весно, в весняних просторах, ростіть, будови, гомоніть, мости.
- В Моя Україно, як я тебе любив, твої луги, твої степи розлогі.
- Г Чую, земле, твоє дихання, розумію твій тихий сум.
- Д Не забувай мене, пиши частіше.

9. Непоширене звертання є в реченні (розділові знаки вилучено).

- А Моя Вітчизно дорога яка тобі горить снага?
- Б Гей ви далі ясні безкінечні й сині як чудесно у світі молодому жить.
- В Будь славен день багатого врожаю прозоре небо підіймайся вище.
- Г Повій вітре на Україну де покинув я дівчину.
- Д Сійся-родися колосом розвийся засівайся щастям ниво молода.

10.Однорідними звертаннями ускладнено речення (розділові знаки вилучено).

А Не покидай мене пекучий болю, не покидай важкая думо-муко.

Б Шевченку Відгук дум своїх чи чуєш ти у нашім світі?

В Швидше коню швидше коню поспішай додому.

Г Виростеш ти сину вирушиш в дорогу виростуть з тобою приспані тривоги.

Д Почекай-но дівчино ще й для тебе троянди весни розцвітуть.

Вставні і вставлені слова, словосполучення й речення

1. Зв'язок між думками виражає вставне слово в реченні (розділові знаки пропущено)

А Я знаю село повірте зовсім не з книг і викривлених фільмів з яких ніколи правди не дізнаєшся.

Б Як ми вже знаємо по дорозі з Харкова Гребінка зупинився в Кременчуці й захоплювався там грою російського актора Мартинова.

В Це тільки степ їхній щовесни оновлюється навіть після чорної бурі яскраво зацвітає дикими тюльпанами.

Г У кіномистецтві зробив Довженко найбільше кіномитцем він був так би мовити природженим.

Д Повітря в горах дуже прозоре отже і видимість тут стала набагато краща ніж на рівнині.

2. Вказівку на джерело інформації виражає вставне слово в реченні (розділові знаки пропущено)

А Чужа душа то кажуть темний ліс.

Б На диво птахи ще не відлітали у вирій.

В Без сумніву і ми не в тім'я биті.

Г Мабуть сонця сьогодні буде мало.

Д Отже червень починаються канікули!

3. НЕ Є вставним видалене слово в реченні (розділові знаки пропущено)

А *На щастя* злива вже вщухала а крізь хмари пробивалося сонце.

Б *На щастя* потяг було затримано через технічні проблеми.

В Усі іспити сестра *на щастя* склала на високі бали.

Г Відчиняли люди широко ворота поливали *на щастя* дорогу.

Д Поки працювали в полі дощу *на щастя* не було.

4. Двома вставними словами ускладнено речення (розділові знаки пропущено).

А Ріка звичайно не *Егейське море* котре походить звісно від «еге».

Б Трава в полі як там кажуть аж шумить лізучи із землі.

В На жаль тут не було ніяких сумнівів донька не повернеться.

Г У кожному ділі є свої майстри і своє так би мовити натхнення.
Д Словом були ми схвильовані й ентузіазм усе-таки в нас буяв.

5. Вставним словом ускладнено речення (розділові знаки пропущено.)

А Біліло небо білястим здавалося тонко вібруюче повітря.
Б Тиша стояла якась неспокійна а світле безмежжя здавалось крихким.
В Раптом земля затряслась і ось-ось здавалось будинки заваляться.
Г Нам здавалося наче з дерев сиплеться золотий дощ осені.
Д Раніше озеро здавалося безмежним сьогодні ж бачу озерце.

6. Вставним словом ускладнено речення (розділові знаки пропущено).

А Вітер дужчав принаймні очерет шумів так що заглушив навіть думки.
Б Як не гуляла війна по висоті проте не все ще спалила.
В У ці дні в шкалах панує тиша адже канікули настали.
Г На думку професора посилається більшість викладачів.
Д Можливо блискавиць крило ці горді коси заплело?

7. Після виділеного слова треба поставити кому в реченні (розділові знаки пропущено).

А Сьогодні ранок ще холодний **а** втім надій на теплий день не полишаю.
Б **А** може щастя вже шукати нам не треба? Воно навколо нас.
В Невдача ніскільки його не змінила **а** навпаки він став ще міцнішим.
Г Відступати нам по-перше пізно **а** по-друге немає підстав.
Д Сорок літ сплигло за видноколом **а** здається ніби ще й не жив.

8. Якщо вписати на місці крапок слово *може*, то ускладненим стане речення.

А Наш тренер... Дніпро перепливати.
Б ... весна вже настала?
В Кожен ... мріяти про велике.
Г ... орел здійнятись вище хмар?
Д Україна ... знову перемогти.

9. Правильно поставлено розділові знаки в реченні.

- А Вже почалось, мабуть, майбутнє, оце либонь вже почалось.
- Б Вже почалось мабуть майбутнє, оце, либонь, вже почалось.
- В Вже почалось, мабуть, майбутнє, оце либонь, вже почалось.
- Г Вже почалось, мабуть, майбутнє, оце, либонь, вже почалось.
- Д Вже почалось, мабуть майбутнє, оце, либонь, вже почалось.

10. Виділене слово є вставним у реченні (розділові знаки пропущено).

- А Мар'яна невдоволено хитнула головою *проте* взяла зі столу сорочку.
- Б Хоч до вокзалу було й недалеко *проте* я поспішив сісти до авто й приїхати.
- В Гори нібито стояли поруч *проте* до них іти довелося більше як дві доби.
- Г Очі вже не служили і навіть окуляри не помагали *проте* він не кидав своєї роботи.
- Д Народу були зав'язані очі а він *проте* повертав обличчя туди де рокотали грізні струни Тараса Шевченка.

11. Пунктуаційну помилку допущено в реченні.

- А Іван Франко, як відомо, знав чотирнадцять європейських мов.
- Б Довженко-оповідач, здається мені, перевершував Довженка-художника.
- В Хлопець я молодий і, на думку багатьох дівчат, навіть, симпатичний.
- Г Вже, сказати правду, і я немолода, але ж і дячиха красуня — нічого сказати!
- Д Привикне, кажуть, собака за возом бігти, то й за саньми побіжить.

12. Правильно поставлено розділові знаки в реченні.

- А Горе, кажуть за горе чіпляється.
- Б Товариш, видно: не зрозумів жарту.
- В Життя (кажуть) прожити — не поле перейти.
- Г І от, нарешті, засиніли Дніпропетровщини лани.
- Д Кожен має посадити в житті, принаймні, одне дерево.

13. Вставлену конструкцію вжито в реченні (розділові знаки пропущено).

А Розповіді й новелетки із книги «Вечірні розмови» як на мою думку мають подвійну цінність.

Б Я згадав і цей може незначний епізод бо здається мені в ньому проступає вдача Максима Тадейовича.

В Погляньмо будь ласка як Максим Тадейович немов той скульптор словами ліпить характеристику Олександра Довженка.

Г Улітку під вербою біля хати як добре що скінчилася зима княгиня почала дітей навчати.

Д Чисте небо не налягало на гори а навпаки своєю високою легкою синявою довершувало гармонійно доповнювало їх.

14. Вставну конструкцію вжито в реченні (розділові знаки пропущено).

А Свист з неймовірною швидкістю наближався летів як здавалося Чернишеві прямо на нього.

Б За вікном згори було видно шуміло вирувало залите сонцем місто.

В А я грішний завжди хочу бачити в людському труді гра акторська це великий труд тільки хороше.

Г Ще зовсім недавно просто здається вчора було стояли ми з нею під нашою вишнею.

Д Цвітуть каштани все життя одним і тим же цвітом а ми і в цьому зміст життя пишніше кожним літом.

15. Правильно поставлено розділові знаки в реченні.

А Чи справді так було, чи може хто збрехав (хто ворогів не мав), а все-таки катюзі, як кажуть, буде по заслuzі.

Б Чи справді так було, чи може, хто збрехав (хто ворогів не мав), а все-таки катюзі, як кажуть, буде по заслuzі.

В Чи справді так було, чи, може, хто збрехав (хто ворогів не мав), а все-таки катюзі, як кажуть, буде по заслuzі.

Г Чи справді так було, чи, може, хто збрехав, хто ворогів не мав, а все-таки катюзі, як кажуть, буде по заслuzі.

Д Чи справді так було чи, може, хто збрехав (хто ворогів не мав), а все-таки катюзі, як кажуть, буде по заслuzі.